

Нові часи

Осип Маковей

НОВІ ЧАСИ

Оповідання з міщанського життя

I

Новина в нашім містечку: молодий Лакович жениться!

Преці раз надумався синок любенький! Відважився! А то вже не знати, що було й думати про нього! Вже двадцять і сім років йому минуло, а він ані гадки женитися. Хто ж таке видав? Хто ж таке чував? Що за часи настали тепер, що й міщанські хлопці такі не цікаві до жінок? Адже його тато оженився, коли мав двадцять і два роки! А він уже вислужив свої літа при піхоті, прийшов додому,— значить: бери собі жінку й починай газдувати! Ні! Чекає цілих три роки — й не знати, чого чекає! Чи ж не шкода часу?..

Слава богу, що жениться; тепер є знову про що в містечку побалакати. А то вже від двох тижнів про Мойку та Крукича, що побилися на торзі, тільки й бесіди було: все у сій бійці люди вже розважили, розібрали й кинули, бо знудилося те саме повторяти. Знудилося, бо се ж і не велика річ, що побилося двоє міщан: п'ють по ярмарках та й б'ються,— хіба се невидальщина.

Побалакати ж треба хоч коли, щоб язик не задеревів. На те ж і дає чоловік своїй губі їсти, щоб молола добре. Тим часом і в такім славнім місті, як наше, буває деколи — хоч буком гони, не спіймаєш нічого дотепного до розмови. Тихо так, мовби місто й не було таке стародавнє та славне. Бо ви, може, й не чували, але се стоїть у всіх учених книжках, що наше місто не яке-будь. Тут у пас польський король Ян Собеський танцював із ковалихою! Не знаю вже, як вам сказати — чи молода вона була, ся ковалиха, чи стара; але здається — молода і гарна: інакше не полакомився б король. Іще через одно наше місто славне: тут вудять дуже смачні шинки. Різників тут багато і знають спосіб,— аж до Відня беруть ті шинки. У книжках прочитайте, коли не вірите. Та про те все — ніде правди діти — тут, кажу, буває деколи нудно, так нудно, що не знати, що з собою почати. Вийдуть господині на місто, зорудували, що мали, побалакали б іще се-те — нема про що, хоч гинь! А як же ж без того жити?

А тепер дав бог весілля. Та й неабияке весілля! Ланович — багатир, поставиться! Дванадцять жидів-музи-кантів має грати! Як же ж не тішитися з такої новини? Подай, господи, таку хоч щотижня!

Бере ж молодий Ланович — він Андрій називається — Милянину доньку, сю — коли знаєте — старшу, Юльку. Хто був би то гадав, хто був би то сподівався, що обоє поберуться? Адже старий Милян думав віддати її за попа, або за пана якогось; прибирав її, як яку панну, а не міщанську дочку,— а тут дивись: за Лановичевого синка віддає! За купецького сина, такого самого, як і він сам був колись. Правда, за багацького сина, а не якого-небудь; а все ж не такого жениха і сама панна сподівалася. Про кого ж то, як не про неї, тому рік жінки язиками плескали, що вона аж у газети

писала, що вийшла би заміж за попа, або за пана із суду? "Беріть мене, каже, бо я за різника не піду". Може, на тім що й було, хто там знає! Адже не з пальця люди виссали. А тепер, дивіться: за різника віддається, і не буде з неї попаді... Потіха людям, іще й яка

Сьогодні, в неділю, на службі божій читали першу заповідь. За два тижні, на самі зелені свята, має бути весілля. Сю новину із церкви рознесли жіночки зараз таки по цілім містечку — і пішов поговор по людях, бо хоч весілля мало бути таке славне, проте тут було таки не так, як повинно було бути, дещо людям не подобалося. Ще й як не подобалося!

Навіть старий Магера не тішився новиною, хоч який близький свояк Милянів! Він вийшов сьогодні з церкви таки дуже нерадий. Одно, що був голоден — у неділю він ніколи не їсть перед службою божою, а служба протяглася аж до першої години; він же ж любить попоїсти вчас і добре. А друге: коли виходив із церкви, почув своє вуличне прізвище — Ворона: хтось говорив про нього, зовсім спокійно говорив, і не думав зобидити, а проте вороною прозвав. Се ж гніває Магеру вже з тридцять років і, як у яку хвилину, може й дуже розсердити. Крім того, сьогодні в церкві співав хор якісь зовсім нові пісні: і "Іже херувими" не так, як досі, і "Святий боже",— інше, і "Отче наш" — інший. Що було старий Магера розженеться допомогти знизу співакам на хорах своїм товстим басом, а тут хор саме у ту хвилину заведе щось таке тихеньке, що він тільки потягне голосом, аж люди озирнуться, і замовкне: зовсім упоперек потяг, а не так, як треба,— він те й сам бачив. Бог знає, що тепер за мода настала: вся церква має мовчати, а вони там на хорах мають співати! Перше ліпше було: всі люди співали. А що найгірше: і власна донька Магери, Маринця, ще й соло виводить на хорах — саме тоді, як її татові забагається на хвалу божу потягнути знизу таким басом, щоб аж стара церква задрижала. Люди кажуть, що в Маринці дуже красний голос — і її мама з того тішиться, але в старого інша думка про се: вона повинна мовчати тоді, коли тато хоче співати!

А тут іще й се весілля! Воно таки найбільше не подобалося Магері.

Вернувши додому, він скинув із себе старосвітську капоту й сів собі у кухні тільки в камізьельці з рукавами, спереду — чорній, а на плечах — темно-червоний. Стара Магериха поралася тим часом коло обіду.

Кілька хвилин обоє мовчали. Магера не відзивався — і се був певний знак, що він лихий; стара се помітила і тому не починала розмови, тільки кидала спокійно пироги в окріп, по хвилі відставила залізний горнець набік і зцідила воду.

— Що ж ти на се? — почав нарешті Магера, понюхавши російської табаки, якої йому привозив один жид, що бував у Бродах... Австрійська табака далеко не така добра...

— А що ж? Та добре! — відповіла господиня, зрозумівши зараз, про що старий заводить річ.

— "Добре", кажеш! А де сумління? Що люди скажуть? Адже се всі знають.

— Нехай собі знають! Минеться.

— Минеться?!—обурився Магера.— Та я не тому, що Домінка моя похресниця, але що се за спосіб? Чотири роки зводив дівчину, а тепер бере Милянину! І фотографії посилав із війська, і листи й дарунки якісь — кохався, видко; а прийшлося женитися — багачку бере, а біднішу набік! Та й яка заміна! Домінка — дівчинка як пампушечка, як рожка, а та Юлька — як грубий сніп пшениці. Він її й не любить.

— І що з того? Чи ж я з тобою кохалася? І фотографії ми собі не посилали, і листів не писали,— я й гадки не мала, що ми обоє поберемося,— а от живемо, хвала-бо, вже тридцять кілька років!

Старий Магера покрутив носом, понюхав іще раз табаки і втер носа й вуса великою синьою хусткою з чорними цятками.

— Ти мені, стара, не забивай баки тим, як із нами було. Тепер не ті часи. Хоче брати Юльку — най бере, але нащо дурив так довго Домініку? Тільки загороджував дорогу другим женихам до неї. Чи він гадає собі, що]